

Biskop Atle Sommerfeldt:

Preken 1.påskedag

27.mars 2016 - Fredrikstad domkirke

2 Mos 15,1-3 / Kol 2,12-15 / Joh 20,1-10

“Kristus er oppstanden”! – “Ja, han er sannelig oppstanden”!

Dette er bekjennelsen som ligger til grunn for all kristen bekjennelse. Den skapte en bevegelse som vokste fra noen få forskremte disipler den første påskemorgen, til i vår tid å omfatte folkeslag helt til jordens ender. Også denne påskedagen lyder bekjennelsen på mange hundre språk i et mangfold av tungemål og kirkelige tradisjoner:

“Kristus er oppstanden” – “Ja , han er sannelig oppstanden”!

Et av kirkens eldste oppstandelsessymboler er egget som dekorerer i dagene før påskedag og som deles ut til den påskefeirende forsamlingen etter påskentens gudstjeneste. Egget bærer i seg kimen til et nytt liv, skjult for øyet. Deling av egget gjør at vi kan smake bekjennelsen og gjøre den oppstandnes seier til en eksistensiell bekjennelse, for meg, for deg og for alle generasjoner - slik Johan Nordal Brun som en av de mange i skyen av vitner gjennom 2000 år utbrøt i sin store påskesalme fra 1786: ”Jeg har vunnet, Jesus vant, døden oppslukt er til seier... Åpen har jeg himlen funnet, Jesus vant og jeg har vunnet!”

Bekjennelsen skjedde første gang i fortvilelsen og håpløshetens mørke. Disiplenes håp om at Jesus var den lovede frigjører fra nød og død, var blitt knust da han utåndet på korset. Jesus gikk da inn i den lange rekken av mennesker som makthaverne torturerte og drepte for å sikre sine privilegier og maktutøvelse. Menneskenes håp om en annen fremtid hadde ikke fått et ankerfeste i Jesus, slik disiplene hadde trodd.

Jesus var blitt som en av alle andre, utlevert til makter og myndigheter og omstendigheter, uten mulighet til å endre ubarmhjertighet, urettferdighet og voldsutøvelse som rammer så mange og så tilfeldig. Jesu ord på korset oppsummerte den eksistensielle krisen som disiplene og alle som erfarer makter og myndigheters fiendtlige grep over livene deres kjenner så godt: “Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg”?

I dagene frem til denne påskedagen har vi sett hvordan vold og terror også er en del av vår tids livsbetingelse. Breiviks søksmål og mediedekningen av rettsmøtene brakte igjen frem bildene fra 22. juli da terroren rammet Norge, lørdag før palmesøndag så vi de forferdelige bildene fra Istanbul og tirsdag i den stille uke kom bildene fra terrorens død og lidelse i Brussel til oss med all sin gru og fortvilelse. Vi kom et lite steg nærmere å kjenne angsten og fortvilelsen til menneskene i Syria og Irak, Sør-Sudan og Afghanistan som lever i dette hver eneste dag.

Nok en gang har vi fått bekreftet menneskets ufattelige evne til å påføre andre lidelse og nød. Nok en gang har vi fått erfare hvor tynn veggen er mellom liv og død.

Nok en gang er vi blitt minnet om vår sårbarhet som for de fleste av oss ikke innebærer utlevering til terroristers voldsbruk, men til sykdom, bekymringer og brutte forhåpninger.

Memento mori – husk at du skal dø – var ordene slaven hvisket til de triumferende romerske seierherrene når de mottok folkets hyldelse etter seire på slagmarken. Dette er livsbetingelsen vi alle lever under, også i vår tid. Vi vet ikke hva framtiden vil bringe annet enn dette ene: Dødskreftene i tilværelsen vil en dag overvinne hver enkelt av oss. Vi **ble** født, og **skal** dø.

Dødskreftenes tilstedeværelse begrenser seg ikke til døden, men vi erfarer dem og hører om dem hele tiden der lidelse, undertrykkelse, nød og terror bryter inn i hverdagen vår. Den eksistensielle smerte som bevisstheten om vår egen dødelighet gir oss, forblir ikke i en abstrakt sfære, men ytrer seg hele tiden i konkrete erfaringer som kjennes på kropp og sjel.

Disiplene hadde sett at Jesus hadde behersket dødskreftene og de makter og myndigheter som betjente dem. De hadde sett hvordan mennesker ble helbredet, undertrykkere ble utfordret og mennesker fikk bekreftet sitt menneskeverd. Han hadde skapt et levende håp om at Jesus var den Gud hadde sendt for å overvinne dødskreftenes makt og sprengte lenkene som holdt mennesker fanget i dødens favntak. Det var dette håpet som brast langfredag.

Maria Magdalena ville allikevel hedre den døde og pleie sin egen sorg ved å oppsøke graven de hadde lagt ham i, som vi hørte i Johannes sin detaljrike fortelling, helt forskjellig fra hvordan han skriver om Jesu fødsel.

Den beskriver Johannes i en storslått hymne som trekker linjene tilbake til skapelsen. I pregnante setninger formidler han at Jesus viser oss hvordan Gud er – full av nåde og sannhet.

Johannes forteller om **oppstandelsens** virkelighet ved detaljerte **fortellinger** som fokuserer på de faktiske hendelsene og møtene med Den oppstandne. Han gjør dette med øyenvitnets digresjoner, med detaljer uten vesentlig interesse for andre: Det er ganske uinteressant for de fleste om Johannes eller Peter løp fortest, hvem av dem som gikk først inn i graven, og at tørkleet rundt Jesu hode ikke lå sammen med resten av linklærne.

Uinteressant er det derimot ikke at det er kvinnen Maria Magdalena som både oppdager den tomme graven først og har det første møtet med Den oppstandne. Det var ikke smart verken i den greske eller jødiske kulturen å gi en kvinne rollen som den første formidler av en avgjørende begivenhet. Men virkeligheten var så sterk at den ikke tillot å redigere bort Marias rolle. Slik hadde det vært, sier Johannes, og slik må det fortelles.

Og slik må det være. Lidelse, nød og fortvilelse er konkrete hendelser og ikke abstrakte og teoretiske muligheter. Da må fortellingene om oppstandelse, nytt liv og håp være forankret i den samme virkeligheten. Like konkret som disiplene opplevde Jesu lidelse og død, måtte oppstandelsens virkelighet erfares. Uten dette ville ikke disiplene med frimodighet kunne utfordre religiøse og verdslige makthavere. Uten de livsnære møtene med den oppstandne kunne de ikke forkynne til mennesker at livet har seiret over døden, fordi Jesu grav var faktisk tom. Jesus er oppstått fra de døde og er Herre over liv og død, mektigere enn noen makthavere og alle tilværelsens dødskrefter.

Beretningens form som fortelling fra virkeligheten skapte grunnlaget for tilliten de mange generasjonene på de mange stedene har hatt og har til fortellingen om den tomme grav og disiplenes møter med Den oppstandne.

Det er denne virkeligheten som gjentas i hver eneste dåp den kristne kirke feirer. Helt fra det første århundre er Kristi død og oppstandelse feiret i den kristne kirke, ofte kombinert med en stor dåpsliturgi. Dåpen er oppstandelsestegnet Gud ga verden. Det viser oss at Gud vil lede også oss gjennom dødskreftenes mørke og fortvilelse til livets lys og håp slik Jesus selv gjorde den gangen.

Dette storslåtte under har vi sett skje i dette kirkerommet og i denne gudstjenesten i dag, da Nicoline ble døpt. I denne kirken er dåpens mysterium ekstra tydelig fordi den gjennomføres under alterbildet av den seierrike Jesus Kristus som kjemper og kommer til oss med kraft og myndighet. Jesus lever og jeg har vunnet!

Den store skaren som i alle disse generasjonene har bekjent at Kristus er oppstanden, har også erfart at livets seier i Den oppstandne ikke betyr at vi er fri fra å erfare dødskreftenes herjinger i egne og andres liv. Også Nicoline vil erfare dette. Heller ikke dåpens liv er et liv uten smerte og sårbarhet. Men dåpen gir livet vårt en forankring i oppstandelsens fremtid der døden ikke finnes lenger og der hver tåre er tørret.

Oppstandelsen utfordrer oss til å velge livet og kjempe med andre på livets side mot død og lidelse. Oppstandelsen kaller oss til være hverandres oppstandelseshåp sammen med mennesker som kjemper og lider, om de kjemper langt borte eller er blant våre nærmeste. Peter og Johannes gikk hjem etter å ha sett den tomme graven, vi er kalt til å gå ut fra kirken og være livets forkjempere i vår tid og i vår verden.

I vår nabokirke Gamle Glemmen henger det over korbuen et krusifiks fra middelalderen. Krusifikset er godt bevart, men mangler armene. Den oppstandnes hender i verden er ikke på et kors over koråpningen i et kirkerom, men er i alle de armer og hender som utøver den korsfestede og oppstandnes fortsatte kamp mot dødskrefter og den fortvilelse de bringer med seg.

Oppstandelsens virkelighet forankrer vår kamp mot dødskreftene i håpet om at livets Gud aldri slipper oss. Ikke noe av det vi erfarer kan skille oss fra Guds kjærlighet i Den oppstandne Jesus Kristus, vår og hele verdens Herre og Frelser. Vi kan med frimodig synges:

“Livet vant, dets navn er Jesus. Jesus oppsto, så skal vi. Oppstå til et evig liv. Halleluja!”

Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige ånd som var og er og blir en sann Gud fra evighet til evighet. Amen.